

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

УХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради АКіМ
Протокол № 6 від 28.12.2022 р.

УВЕДЕНО В ДІЮ
наказом ректора АКіМ
від 28.12.2022 р. № 56

**ПОЛОЖЕННЯ
щодо протидії булінгу (цькуванню) в
Комунальному закладі вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради**

1. Загальні положення

1.1. Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) в Комунальному закладі вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (далі — Положення) регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу в Комунальному закладі вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (далі — Академія).

Положення розроблено відповідно до чинного законодавства України, зокрема, згідно переліку нормативно правових актів, що регулюють питання щодо протидії булінгу зазначеному в додатку 1 до даного Положення.

12. Основною метою щодо протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів фахової передвищої та вищої освіти (далі — здобувачів освіти), педагогічних і науково-педагогічних працівників (далі — педагогічні, науково-педагогічні працівники) Академії.

1.3. Головними завданнями є:

- ознайомлення здобувачів освіти з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування та розгляд можливих поведінкових реакцій;
- зняття деструктивних елементів у поведінці;
- творче вирішення конфліктних ситуацій;
- усвідомлення і прийняття відмінностей;
- розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю; формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах здобувачів освіти з навколишнім світом;
- підвищення рівня самосвідомості здобувачів освіти, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «я» та один з одним;
- розвиток вміння вільно виражати почуття.

1.4. Робота щодо протидії булінгу базується на ряді концептуальних положень Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказів Міністерства освіти і науки України, Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», рішень педагогічної ради та вченої ради Академії з урахуванням органічного взаємозв'язку процесу навчання та виховання.

2. Форми та ознаки булінгу

2.1. Виходячи із практичних спостережень, можна визначити наступні форми булінгу:

- фізичний булінг — це умисні поштовхи, удари, стусани, побої нанесення

інших тілесних ушкоджень, різного виду знуцання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та ін.;

- сексуальний булінг є підвидом фізичного та означає дії сексуального характеру. Його важко розпізнати оскільки жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це дорослим, замикається у собі, постійно плаче на самоті, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду;

- психологічний булінг — насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви.

До цієї форми можна віднести:

- вербальний булінг — образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушування жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу;

- кібербулінг — новітній спосіб знуцання з використанням електронних засобів комунікації, який включає: приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін — кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

3. Основні напрямки та функції роботи спрямовані на протидію булінгу

3.1. Цькування дітей з боку однолітків, так званий булінг, сьогодні одна з найбільш поширених проблем освітніх організацій, яка істотно збільшує ризик суїциду серед молоді та призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності, емоційних і невротичних проблем.

Профілактика булінгу передбачає роботу за наступними напрямками:

- ознайомлення педагогічних, науково-педагогічних працівників Академії з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів освіти та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над дітьми та його видами (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедр, циклових комісій, виховних годинах та розміщення відповідних матеріалів на офіційному вебсайті Академії);

- просвітницька робота практичного психолога серед молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм просвітницької роботи,

а саме: лекційної роботи, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань, організації на базі Академії консультативних пунктів, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати консультації практичного психолога, також можуть проводитись зустрічі з працівниками правоохоронних органів;

- формування правової свідомості і поведінки здобувачів освіти, відповідальності за своє життя;

- розвиток активності, самостійності, творчості здобувачів освіти, створення умов для самореалізації особистості;

- формування у педагогічних, науково-педагогічних працівників Академії та батьків навичок ідентифікації насильства, як у своїй поведінці, так і в поведінці дітей з метою формування умінь виокремлювати існуючу проблему;

- створення в Академії умов недопущення булінгу та відповідного середовища в освітній установі для профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища;

- зміцнення захисних сил особистості та організму в протистоянні цькуванню, як для умовно здорових здобувачів освіти, так і для тих, які вже мають соматичну або психічну патологію;

- проведення бесід зі здобувачами освіти з метою профілактики булінгу, виступів провідних спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки серед підлітків.

3.2. Основними функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика — соціальне і психологічне вивчення здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних працівників та інших співробітників Академії;

- моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих здобувачів освіти;

- визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;

- корекція — здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрфілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);

- реабілітація — надання психолого-педагогічної і соціальної допомоги здобувачам освіти, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання у академії та соціального середовища;

- профілактика — своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморального способу життя та ін.;

- психологічна просвіта — підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу — здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних працівників Академії, інших співробітників Академії.

3.3. Також необхідним елементом протидії булінгу є ефективне використання потенціалу навчальних дисциплін, які вивчаються в Академії.

Це предмети, які присвячені:

- здоров'ю, здоровому способу життя та фізичній культурі;
- особистісному розвитку та вивчення психології людини.

3.4. Виховання здобувачів освіти здійснюють відповідно до принципів науковості, системності, наступності та зв'язку з реальним життям.

4. Технології реагування працівників Академії на виявлені або встановлені факти булінгу

4.1. Якщо педагогічний, науково-педагогічний працівник Академії або інший працівник Академії став свідком булінгу, то він має повідомити ректора незалежно від того, чи покаржилась йому жертва булінгу чи ні.

4.2. Після отримання звернення від здобувача освіти, відповідна особа або орган інформує ректора Академії у письмовій формі про випадок булінгу.

4.3. Ректор розглядає заяву в день її подання, з'ясовує усі обставини булінгу та видає рішення про проведення відповідного розслідування. Надалі він скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу та окреслює подальші дії. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то ректор Академії зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.

4.4. Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) Академії (далі – Комісія) створюється наказом ректора Академії та скликається для прийняття рішення за результатами розслідування про факти булінгу (цькування).

4.5. До складу такої комісії входять за посадами: ректор Академії, проректори, завідувач Навчального відділу, завідувач відділення фахової передвищої освіти, юрист, голови циклових комісій, завідувачі кафедр, психолог, батьки постраждалого та «булера». До складу Комісії також можуть входити педагогічні, науково-педагогічні працівники Академії та інші заінтересовані особи.

4.7. У разі якщо Комісія не кваліфікує випадок, як булінг, а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України. Але за будь-якого рішення Комісії ректор Академії забезпечує психологічну підтримку всім учасникам випадку.

4.8. Всі рішення Комісії реєструється в окремому журналі, зберігається в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

4.9. Ректор Академії або уповноважені ним особи відповідно чинного законодавства України та в межах повноважень здійснюють контроль за

виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) в Академії.

4.10. У відповідності до вимог ч. 1 ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення штраф за булінг (цькування) становить від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 850 до 1700 гривень або від 20 до 40 годин громадських робіт.

Згідно з ч. 2 ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення Якщо булінг вчинено групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, штраф становитиме від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 - 3400 гривень) або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

Відповідно до ч. 3 ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, діяння передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 гривень) або громадські роботи на строк від 12 до 40 годин.

Згідно з ч. 4 ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 - 3400 гривень) або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

4.11. Неповідомлення ректором Академії уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 гривень) або виправні роботи терміном до 1 місяця з відрахуванням до 20 відсотків заробітку.

5. Прикінцеві положення

5.1. Дане Положення затверджується Вченою радою Академії та вводиться в дію наказом ректора Академії.

5.2. Доповнення та зміни до даного Положення (в тому числі й виклад даного Положення в новій редакції) вносяться та затверджуються Вченою радою Академії у тому ж порядку, що й саме Положення.

5.3. Дане Положення діє в частині, що не суперечить чинним нормативно-правовим актам України та Статуту Академії.

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

1. Конституція України.
2. Закон України «Про освіту».
3. Закон України «Про фахову передвищу освіту».
4. Закон «Про вищу освіту».
5. Закон України від 18.12.2018 р № 2657- VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».
6. Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року).
7. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 року).
8. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року).
9. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (ратифіковано із заявами Законом № 2319-IX від 20.06.2022).
10. Сімейний Кодекс України.
11. Кримінальний кодекс України.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України.
13. Кримінально-виконавчий Кодекс України.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
15. Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» (зі змінами).
16. Закон України від 26.04.2001 № 2402-III «Про охорону дитинства» (зі змінами).
17. Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
18. Спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року №3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї».
19. Лист Міністерства освіти і науки України 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».